

Zienswijze NVDE op prioriteringsruimte transportverzoeken

Op 13 juli 2023 presenteerde de Autoriteit Consument & Markt (ACM) haar ontwerpbesluit over de prioriteringsruimte voor transportverzoeken. Hier wordt voorgesteld om af te stappen van het 'first come, first served' principe bij het behandelen van verzoeken voor transportcapaciteit door de netbeheerder. Op die manier kunnen maatschappelijk wenselijke projecten voorrang krijgen, die vooral in congestiegebied lang moeten wachten op nieuw te vergeven transportcapaciteit.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) begrijpt de publieke wens om maatschappelijk prioriteren van transportcapaciteit mogelijk te maken. De energietransitie is in volle gang en de vraag naar transportcapaciteit zal de komende jaren alleen maar verder toenemen. Hoewel netbeheerders met man en macht werken aan het verzwaren van de elektriciteitsnetten zal de vraag naar transportcapaciteit de komende jaren hoger blijven liggen dan het aanbod. De komende jaren zal netcongestie dus nog een probleem zijn. Een prioriteringskader kan helpen om maatschappelijk wenselijke projecten, zoals projecten die bijdragen aan de energietransitie, tijdig te voorzien van transportvermogen. Het prioriteringskader moet helder, duidelijk en onafhankelijk toetsbaar zijn zodat oneigenlijk gebruik uitgesloten wordt.

De NVDE is groot voorstander van het prioriteren van verduurzaming maar maakt zich tegelijkertijd zorgen over de uitvoerbaarheid van dit concept codebesluit. Het prioriteren gaat vooral voor netbeheerders veel tijd in beslag nemen, die hier veel uitvoeringscapaciteit voor vrij zouden moeten maken. Dit kan de uitbreiding van de elektriciteitsnetten, en daarmee ook de energietransitie, vertragen. Het is essentieel om een objectief, helder en eenvoudig prioriteringsproces vast te leggen en het aantal prioritaire categorieën klein te houden. Terughoudend omgaan met wat prioriteit krijgt is van belang, want iedereen prioriteit geven is hetzelfde als niemand prioriteit geven. Daarnaast is de vraag of de uitvoering van prioritering bij de netbeheerders moet liggen. Dit is een nieuwe taak waarmee zij een lastige positie kunnen krijgen. Netbeheerders zouden zich primair bezig moeten houden met het net-technisch mogelijk maken van prioriteren, niet met het maatschappelijk beoordelen van aanvragen. Dit voorkomt dat er belangenconflicten ontstaan tussen investeringsbeslissingen en maatschappelijke prioriteiten.

De NVDE vraagt aandacht voor de volgende punten:

- 1. Stel heldere, automatisch verifieerbare kwaliteitseisen aan het indienen van aanvragen***
- 2. Stel een objectief, efficiënt proces in om aanvragen te beoordelen***
- 3. Schrap de categorie 'congestieverzachtters'***
- 4. Focus op prioriteren afnameprojecten; opwek alleen duurzaam boven fossiel***
- 5. Houdt prioritaire categorieën voor veiligheid en basisbehoeften klein***
- 6. Verduurzaming heeft prioriteit, stel gelijk met basisbehoeften***
- 7. Voeg onder basisbehoeften leveringszekerheid voor bestaande warmtenetten toe***

- 8. Voorkom een onevenredig speelveld tussen bestaande grote vervuilers die verduurzamen en nieuwe spelers**
- 9. Prioriteer alleen transportcapaciteit, op dit moment niet de aansluitingen**

- 1. Stel heldere, automatisch verifieerbare kwaliteitseisen aan het indienen van aanvragen**

Het ontwerpcodebesluit gaat terecht uit van een bewijslast voor de verzoeker. Het gevaar hiervan is wel dat er enorme hoeveelheden prioriteitsverzoeken kunnen worden ingediend, in de hoop op voorrang. Er zal dan ook veel tijd nodig zijn om al die aanvragen te beoordelen.

Een oplossing hiervoor is om scherpere kwaliteitseisen te stellen aan een aanvraag. Als niet aan die eisen voldaan wordt, wordt de aanvraag niet in behandeling genomen. Bovendien zou er een mogelijkheid moeten zijn om een boete uit te delen als aanvragen worden gedaan waarvan de aanvragende partij logischerwijs had moeten weten dat deze aanvraag niet binnen het prioriteringskader valt.

Het komt de snelheid van het prioriteringsproces ten goede als de controle zoveel mogelijk automatisch kan plaatsvinden. Dit helpt zowel de aanvrager als de beoordelaar. De aanvrager kan met een beslisboom geholpen worden om snel en efficiënt te zien in welke categorie zijn betreffende aanvraag landt en of deze voldoet aan de voorwaarden. Daarnaast vindt een deel van de beoordeling automatisch plaats. Om deze procesautomatisering te realiseren zouden kwaliteitseisen gekoppeld moeten zijn aan informatie die automatisch te verifiëren is.

(Consultatievraag 2)

- 2. Stel een objectief, efficiënt proces in om aanvragen te beoordelen**

Het huidige concept codebesluit stelt de netbeheerder verantwoordelijk voor het beoordelen van de aanvragen. Dit past niet bij de taak van de netbeheerder om objectief netcapaciteit toe te kennen aan aanvragers van netcapaciteit. Netbeheerders beschikken niet over de juiste expertise en tijd om deze aanvragen accuraat te beoordelen.

Het is dan ook van belang dat er een helder proces is waarin de aanvrager verantwoordelijk is voor het aanleveren van de juiste stukken. De netbeheerder zou niet verantwoordelijk moeten zijn voor het toetsen van een aanvraag op inhoudelijke volledigheid en/of juistheid. Deze verantwoordelijkheid zou bijvoorbeeld kunnen liggen bij het bevoegd gezag of de ACM. Een van deze partijen verifieert, idealiter zoveel mogelijk automatisch, of de ingeleverde documenten correct zijn en of een aanvraag terecht is ingediend. Vervolgens is de netbeheerder verantwoordelijk voor het meenemen van de prioriteitsaanvraag in de net-technische planning.

Hierbij is het wel essentieel dat het de aanvraag objectief te toetsen en verifiëren is. Daarnaast moet het honoreren van een aanvraag voor prioriteit ook controleerbaar zijn. Een groot risico bij dit voorstel voor prioriteren is namelijk dat het vriendjespolitiek in de hand werkt die moeilijk te

achterhalen valt. Risico hiervan is dat projecten die niet maatschappelijk prioritair zijn via een zijweg onrechtmatig voorrang krijgen op andere projecten.

Een efficiënt proces vraagt dan ook om duidelijke uitvoeringsstappen met een vergevorderde automatisering van eerste verificatie en inschaling in een prioriteitscategorie, die ook achteraf toetsbaar is. Het moet voor de aanvrager duidelijk zijn welke (handmatige) vervolgstappen er zijn om de prioriteit daadwerkelijk vast te stellen, en welke mogelijkheden er zijn om (via aanvullende bewijslast) een hogere inschaling en hernieuwde beoordeling te laten uitvoeren.

3. Schrap de categorie 'congestieverzachters'

De NVDE vindt het logisch dat congestieverzachters in congestiegebied voorrang krijgen op transportcapaciteit, omdat hiermee weer meer andere partijen aangesloten kunnen worden. Desondanks is het opnemen van deze categorie in een prioriteringskader ongewenst.

Allereerst is het onmogelijk om als aanvrager te weten of jij als 'congestieverzachter' aangemerkt kan worden. Dit hangt namelijk af van de lokale netbelasting op een specifiek moment waar alleen de netbeheerders het volledige inzicht in hebben. Het is dus niet vooraf te definiëren wanneer een project congestieverzachtend is. De NVDE voorziet een grote hoeveelheid aan prioriteitsverzoeken vanuit de sector omdat meerdere partijen verwachten te voldoen aan de brede omschrijving 'congestieverzachter'. Dit zal leiden tot veel werk voor het beoordelen van al die verzoeken, en kan mogelijk zelfs leiden tot onnodig lange bezwaarprocedures.

Ten tweede worden congestieverzachters in congestiegebied waar de congestiemanagementgrens bereikt is met de aankomende regelgeving omtrent alternatieve transportrechten al als eerste aangesloten. De netbeheerder maakt dan met een partij afspraken onder welke voorwaarde deze toch het net op kan als de congestiemanagementgrens bereikt is, terwijl andere projecten die niet onder die alternatieve voorwaarden uit kunnen zullen moeten wachten tot er meer capaciteit vrij is.

4. Focus op prioriteren afnameprojecten; opwek alleen duurzaam boven fossiel

Het prioriteren op maatschappelijk wenselijke projecten moet zich vooral focussen op afnameprojecten. De netbeheerders maken onderscheid tussen transportcapaciteit voor elektriciteitsproductie en –afname. Voor invoeding geldt dat alle verschillende duurzame bronnen om elektriciteit te produceren maatschappelijk wenselijk en nodig zijn om het streven naar een 100% co2-vrij elektriciteitssysteem in 2035 in realiseren. Er zullen dan ook naar verwachting geen nieuwe fossiele invoeders bij komen.

Bovendien is het erg onwenselijk om techniekekeuzes zoals wind boven zon te maken via dit prioriteringskader. Deze keuze wordt gemotiveerd met het argument dat de netbelasting van wind lager is. Dit hangt echter af van de specifieke projectsituatie en mogelijke combinaties met bijvoorbeeld opslag. Als er gestuurd zou worden op netbelasting, dan zou er moeten worden gekeken naar netbelastingprofiel. Daar kan van tevoren echter alleen een inschatting van worden gegeven. Daarnaast is het complex om projecten te vergelijken op te verwachten netbelastingprofiel. Dit maakt het moeilijk om de juiste projecten prioriteit te geven, die bovendien in praktijk de onjuiste kan blijken te zijn door anders dan verwachte weerprofielen of veranderende projectsituatie waardoor het profiel verandert.

Het techniekneutraal opnemen van invoeding in een prioriteringskader is dus erg ingewikkeld en brengt onevenredig veel beoordelingswerk met zich mee. Techniekbepalingen horen bovendien niet thuis in dit prioriteringskader. Daar zijn andere trajecten voor zoals via het opstellen van de Regionale Energiestrategieën (RES'sen).

Daarentegen, het is goed om te benadrukken dat duurzame opwekprojecten voorrang krijgen boven fossiele projecten omdat het verminderen van de CO₂-uitstoot een van de grootste maatschappelijke opgaves is waar we voor staan.

5. Houdt prioritairere categorieën voor veiligheid en basisbehoeften klein

Er zijn veel brede categorieën voor veiligheid en basisbehoeften. Bijvoorbeeld de categorie woningbehoefte is een brede categorie waar van alles onder zou kunnen vallen. Een nieuwbouwwijk is bijvoorbeeld niet levensvatbaar zonder fysiotherapeut of een supermarkt in de buurt. Het risico van dit soort brede categorieën is dat aanvragers zullen proberen er van alles onder te scharen. Dit zorgt weer voor extra tijd voor de beoordeling van aanvragen en die beoordeling kan zonder de juiste handvatten niet uitgevoerd worden. Bovendien kunnen te veel projecten prioriteit krijgen als categorieën breed zijn omschreven. Dit terwijl geldt dat als je alles prioriteit geeft, niks prioriteit heeft. **(Consultatievraag 1)**

6. Verduurzaming heeft prioriteit, stel gelijk met basisbehoeften

De NVDE is groot voorstander van het prioriteren van verduurzaming en de energietransitie. Het verminderen van de CO₂-uitstoot is immers een van de grootste maatschappelijke opgaven waar we voor staan en essentieel voor een leefbare samenleving. Het faciliteren van de energietransitie is zelfs een basisbehoefte omdat dit lange termijn energiezekerheid biedt, bijdraagt aan betaalbare energie en de impact van klimaatverandering vermindert. We hebben de luxe niet om te wachten met de energietransitie, daarom is het prioriteren van de verduurzaming van belang.

De stap naar elektriciteit voor de verduurzaming in de vraagsectoren (mobiliteit, landbouw, gebouwde omgeving en industrie) heeft dan ook maatschappelijke prioriteit. De grote uitdaging

hierbij is dat iedereen bezig is met de energietransitie, van de ontwikkelaar van warmtenetten tot partijen die laadinfrastructuur-, e-boiler-, elektrolyser- of groengasprojecten realiseren.

Projecten die aantoonbaar bijdragen aan de energietransitie, bijvoorbeeld aan de warmte-, mobiliteits- of industrietransitie, zouden voorrang moeten krijgen. Zij kunnen dit doen door inzicht te geven in hoeveel CO₂ en/of NO_x er wordt bespaard met hun plannen. Een andere mogelijkheid is om voorrang te geven aan projecten die een invulling zijn van industrie-, laad-, en warmtevisies uit de Cluster Energiestrategieën, Nationale Agenda Laadinfrastructuur of Transitievisie Warmte. Dit past binnen een breed prioriteringskader zoals nu wordt beoogd, al maakt het toevoegen van categorieën de uitvoerbaarheid uitdagender.

7. Voeg onder basisbehoeften leveringszekerheid voor bestaande warmtenetten toe

Nieuwe duurzame warmtebronnen, al dan niet ter vervanging van bestaande minder duurzame warmtebronnen, vragen vrijwel altijd om meer transportcapaciteit. Dit komt veelal door de inzet van warmtepompen voor de ophoging van de temperatuur of in het geval van geothermie voor het op- en terugpompen van het warme water uit/in de ondergrond. Zonder die transportcapaciteit kan de nieuwe duurzame warmtebron niet (tijdig) gerealiseerd worden.

Dit is belangrijk voor de verduurzaming van (bestaande) warmtenetten. Ook is het tijdig verkrijgen van voldoende transportcapaciteit belangrijk indien een bestaande warmtebron wegvalt, zoals bij het sluiten van een bedrijfsproces waar (rest)warmte werd gewonnen, waardoor de continuïteit van de warmtelevering mogelijk in gevaar komt als niet tijdig de benodigde transportcapaciteit wordt verkregen voor een nieuwe basislast warmtebron. Bestaande piekgasketels zijn veelal door de vergunningen (stikstof) beperkt in hun aantal draaiuren waardoor ze niet ingezet kunnen worden voor langdurige overbrugging. Het gevaar is dat de warmtelevering gedurende langere periode stilvalt en huishoudens en bedrijven in de kou komen te zitten als de benodigde transportcapaciteit niet tijdig wordt verkregen. Prioritering van transportcapaciteit is daarom nodig om de warmtelevering te kunnen blijven garanderen via bijvoorbeeld een in te zetten warmtepomp of e-boiler. (**Consultatievraag 1**)

8. Voorkom een onevenredig speelveld tussen bestaande grote vervuilers die verduurzamen en nieuwe spelers

De categorie verduurzaming stelt dat er voorrang kan worden gegeven aan afnemers van elektriciteit die grootschalig en bovenwettelijk verduurzamen. Uit de toelichting blijkt dat hiermee met name de 'top 20 meest vervuilende bedrijven in Nederland' in aanmerking komen voor prioritering. De NVDE is groot voorstander van het zo snel mogelijk reduceren van onze uitstoot en het verduurzamen van de grote vervuilende afnemers is daarin van levensbelang. De huidige oplossingsrichting gaat echter voorbij aan het feit dat volledig duurzame bedrijven evenwel,

mogelijk zelfs efficiënter, kunnen bijdragen aan de verduurzaming van Nederland, ook als zij niet belast zijn met een fossiel verleden. Een dergelijke formulering en onderbouwing lijkt daarmee een oneigenlijk voordeel te geven aan vervuilende bedrijven en staat een gelijk speelveld in de energietransitie in de weg. Dit gaat in tegen het non-discriminatiebeginsel. De NVDE pleit dan ook voor een andere formulering die recht doet aan een gelijk speelveld voor het verduurzamen van de afnamezijde of dit nu is door verduurzaming die een grote vervuiler realiseert of een nieuwe partij die direct een duurzaam alternatief aanbiedt. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door als aanvrager in te dienen hoeveel CO₂ en mogelijke NO_x je reduceert ten opzichte van een van de grote vervuilers.

9. Prioriteer alleen transportcapaciteit, op dit moment niet de aansluitingen

Het ontwerp codebesluit voorziet in de mogelijkheid om transportverzoeken te prioriteren, niet de behandeling van aansluitverzoeken. De NVDE is voorstander van deze keuze. Het realiseren van aansluitingen is in de meeste gevallen namelijk niet de vertragende factor. Bovendien wordt er voor grote aansluitingen gewerkt aan een apart kader waar maatwerkafspraken een onderdeel van kunnen zijn. Het meenemen van aansluitingen in een prioriteringskader heeft direct effect op die afspraken en maakt het geheel onoverzichtelijk wat de snelheid van de realisatie in gevaar kan brengen. Ook kan het prioriteren van de aansluitingen interfereren met het slim clusteren van aansluitverzoeken zodat de netbeheerder de som aan aansluitingen sneller kan realiseren. Kortom het prioriteren van aansluitverzoeken maakt het prioriteren van aansluitingen onnodig ingewikkeld en heeft beperkt effect op het beoogde doel: het snel kunnen realiseren van maatschappelijk wenselijke projecten.

Het kan op een later moment wel wenselijk geacht worden om ook aansluitingen mee te nemen. Dit is het geval als blijkt dat een nieuwe aansluitsystematiek problemen niet structureel verhelpt en aansluitingen wel de snelheidsbepalende stap zijn. (**Consultatievraag 3**)

NVDE denkt graag mee bij de verdere uitwerking van dit ontwerpcodebesluit en is graag bereid om de overwegingen zoals beschreven in deze reactie toe te lichten. Neem gerust contact met ons op via Govert Vermeer (govertvermeer@nvde.nl), als u vragen heeft over onze inbreng.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De activiteiten bij meer dan 1600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim €43 miljard en meer dan 200.000 werknemers.